АМИНАТ АБДУЛМАНАПОВА

РАГЪУН ЗАВАР

Награждается ученик 2 го класса Курагской средней школы Мусаев Мамик за отличную учебу и примерное поведение.

УДИГЬ ГАФ

ХІурметлу дустар, гьами китаб заш ликІиф э бицІи шиниквaрис. Пара исар э заш завал акьай шиниквaрин тамашин суалар, ахтилатар. Зас шиниквар пара канди а. Зас гІашкъ вей а гиварис хутІурфас, гиварил хьеб лахъас, гивари акьа курарин, агъа чІаларин бина аттивас. Са айамилас хьин гъавурди архьай а, фишти фагъум акьай айчин бицІитари. Гиварис дунйагь агвай а ачухди, ухьтанди, гІамал адай, кьяйвял адай. Са-сагалай иркІурас хийал вей а шинквде вахтуна ахъархьас. ИркІв ачух хьас, дуйис ачухди тамаши акьас. ФидахІан канди а иркІвурас дунйагь хабариъ суман гІюрчегди агвас. Зас канди а, гьами китаб рухуна шиниквар гъавурди архьуна, фидахІан ижи ийчин сур сурис кумаг акьуб, четин вахтуна багв фацуб, чІирарис, нахчирарис зийан дайиб, гІашкъ лихьуна гивар ухІуб. Зас канди а шиниквaрин иркІвари иже хийалар хьуна, келлай иже фикирар хьуна.
Суаларин хІа пай шиниквари бавас э ицІаф. ХІаттарира гьагишти акьай хьуна айчин пара ижи ий. Бавас варийлас ижи хІуй а фидахІан багъа ийчин гадайар, рушар, фидахІан герек ийчин гивар. Бавас хІуй а фиштин назук шейъ ийчин гІуммур, фишти гьами дунйал гІуммур ухІуна канчин.
Зе мурад а гьами тамашин, ачухде шиниквaрин гафарари чве иркІвар шад акьубан. Шиниквари, ми китаб рухубан хаб, чиппи цІайе суаларна жувабар арал ахас э. БицІигуна заш учира пара фагъумар акьаф ий жилар заварихъас, инсанарихъас, ижвяларин, кьяйвяларин. Зас дунйагь пара четинди агвай ий ти заманди: девгІийар ай, усар туттай, шагьарар латай. Варийлас пара зе иркІвурас итІар акьаф э инсанар кІиба. Заш пара суалар иф э гъавурдин инсанарис. Амма гьелла суаларис жуваб ада. Зе фикирарикес магІнийар вей, заш пара китабар аттихьуф э, - гьами кар зе гІуммурдин магІна э. Нагагьна зе гафарар чве иркІура архьучин, чве иркІварин хажалатар латтивуна, чун шад хьучин - гьаги зе бахт э.
Сифтана сифта аттихьуф э заш миштин китаб. Зун генара пара шад э, фас пучи агъул чІалан гьами сифтан китаб э халкьдин хили рукьа.
Ахирас, зус баркаллагь агъас канди а гьами китаб арал файина дуйил аттихьас кумаг акьу инсанарис: генеральный директордис АО “Дагэнерго” Г.М. Гамзатовас. Гена жегьил художницийс - Альбина Абдулаевас - зе рушас.

Директор [signature] ...медов

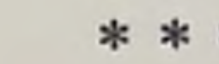

Са йагъа хIабавар укьуна а хIайати ахтилатар акьай. Гивари агъай а: фидахIан иже къумши э хье МахIаммед, гиди учин хьир хиларил лихьуна ахай а.

БицIи Маринийс ун вей а ги ахтилат. Гиди хъайина хула дахиди завал акьай а учин задар. Бава хабар гъушай а: - Фи э ваш акьаф зе руш? Мариний агъай а:

- Бавай, зун шувас вей хье къумши МахIаммед адас.

- Фас? - пуна а бава, илхъюна.

- Фас пучин гиди учин баба хьир хиларил лихьуна ахай а. Зун куIчейри руцагуна пара шавла вей а, зун сайра хиларил гъушай ада.

* * *

Йа бавай, вун зус чи гъушас балниций ушухIала, ваш гидис бавра гъуше. Дахьучин вун дадангу ушугуна, зун суман гира сатти илгвас э.

* * *

Раджаб хъайина а хIуриас шагьарди. Дустари хабарар гъушай а мидивас: фи тамашин задар агуни вас тиса?

- ХIури пара ижи а, - агъай а миди, - хIунивари, дегийри, кеккери, тулайри - варий магIнийяр акьай а багаймикес. Гиварин гъаммиша канцертар а хIуриъ, вари шатти йашамиш вей а.

* * *

ХIабава атуна а сагалан нахIакьин Мурадас. Мурада пуна а:

- Йаваша вун, хIабав, закес летчик хьугуна, зун завари агъвес э. Хуппай заш Аллагьдис агъас э фишти ваш зас атуна айчин.

* * *

Зайнаба гунтI акьуна а тукарин хаб хIайати. ГIашурай гIашуна а.

- Фас гIашаф э вун? - пуна а Зайнаба.

- Фас пуна хьучин, гьел зе бав адис даа. Гиди уч адис э пунай хIайати тукар агъдигуна. Гьел ваш ги тукар лататIуни.

* * *

Камила агъай а хIабавас:

- Йа хIабав, зас канди а вал гIашкь лихьас накь суман, амма ваш "Марс" гъушуна канди а зас.

* * *

Райзаната бавас агъай а:
- Бавай, кьацI - икIа мяжар кафтар къарий узуттар э хьаси. Гивар кьяйи тунтетар э, тIуб керхIас вей ада.

* * *

- ФидахIан ижи э кIурарис, гиварихъ хулар хъуда. Гивар гьамиша кючейри кидаркай а. Ваш бавай, зас гьар галай хуласти бяв акьай а, - агъай а Раисата.

* * *

- Йа дад, хIунивар маймунарикес хьуттар эва? - хабар гъушай а Камила.
- Даа бес - агъай а дада.
- Даа хIала фас э хIабава гьаммиша хIунийс маймун агъайдеф?

* * *

ХIабавас Шемила агъай а:
- Зун хIа хьугуна, закес касманафт хьаси. Заш заварил дахи гIикIаси хIадар, ваш дахиди фататас сибар.

* * *

- Йа, бавай, хуттурф, хуттурф китанин чарквус, ги мерквуралла кьяцIул лакарикес руцай а - агъай а Ахмедхана.

* * *

БицIи чи габачи руцай агуна Шемила бавас агъай а:
- Йа бавай, вас пул масанди айва габачи руца чи гъушас. Са чIукь пул лахъихьуна лаку руцаф гъушуна кандий.

* * *

Шемила агъай а бавас:
- Йа бавай, зас урчуран суман лакар акьас вей адайва? Дахьучи зун гьар галай батинкайар латтахъас алчархьай а. Амма дузди гивар аликIас завас вей ада.

* * *

Бава Мамедас гъушай а дуканис сурна.
- Йа бавай, гьел зас мукьамара гъуше, дахьучи гивар хъудай сурна рухай ада.

* * *

Багайми Муъмината сурат гIуччай ада. Бава гидис чIалар акьай а. Муъмината агъай а:
- Вас агвай адава зал гIайнайар алеф? Зас гьар галай гивар кьяшас акас канди ада.

* * *

Хъайина а хIуриас ХIабиб, гиди учин дустарис агъай а:
- Зус хIури космос агуни, кIилин гIуммур ибхь лихунде. Касманафтар агъвейдеф гьагисасти э.

* * *

Рагъ фучIа вахтуна хъувей а Рашид хула. Миди бавас агъай а:
- Бавай, бавай, зас Рагъ сувал укьай агуни. ЦIа керхьучи сувак, хьеш факьас э ?

* * *

Амирбег адина а хIуристи. Гидис агвай а гьар багул фурдер: хIайати, кючейри, хуппурил. Гиди бавас агъай а:
- Бавай, хIунивар гьел хIа хьуна а, вари мукьар курас акьай а. Фас э гур гьелла гаршукил укьай вардиш дакьуф?

* * *

Гими укьу къужангу гьучадина жегьили хабар гьушай а:
- ПIапIрусар фай адава вав?
- Заш дивай ада.
- Зе хьирара дивай ада - пуна а келхъюна жегьили.
- Айчин ве хьир зас ижи дуIхьуIна а, вас дала, - пуна а къужай супелис тIубра ина.

* * *

БицIи Бахтума жан гIуччу хаб бавас агъай а:
- Гьел,бавай, зунна кехъ хIайати зе кунарихъ хъай.
- Фас? - пуна а бава.
-Зас канди а залла, кунарил суман, жакьвар укьуна.

* * *

Арсена хабар гьушай а чучуйвас:
- Ваш Масквай йаркьве штангайар гьадивай а. Хула гьадивай ада.
- Масквай сагъди Дагъустан хъай а захъ. Миса зун сатти а, - пуна жуваб ина а Арслана.

* * *

Ракка бав лархIяй а кьярушил. Гидин шиникви Шемила агъай а:
- Бавай, гьел зун гъавурди архьуни къумшийри гIамалар акьаф. Гури агъай ий: вун хье дада хиларил лихьуна ухIай а. Нагагьна вун дада хиларил лихьуна айчин, вун лархIастай жилил.

* * *

Рабадан хIури адигуна, агуна а гидис бицIи урчар йалар акьай чIирарил. Гиди агъай а:
- Бавай, фас э ми бицIи урчар садикди фадай ушуф ?

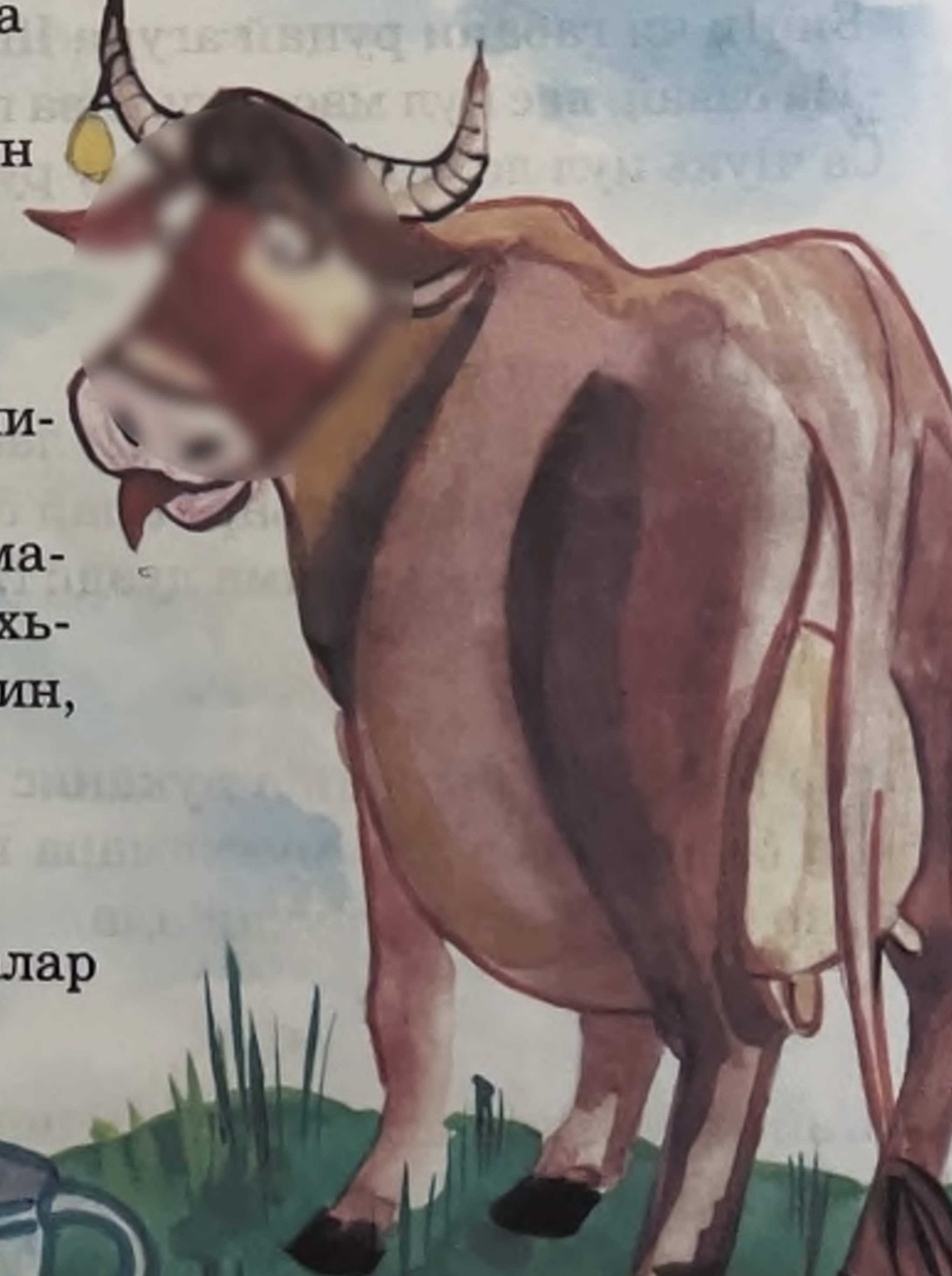

* * *

ХIабав руцай а кантIалахъас, амма ги фачархьай ада. Камила агъай а:
- Йа хIабав, заш ги кантI ахъатуни куIчейсти. Дахучин ги мед мурз вартал хьуна гъузунай. Ги кьяйе ишарат э, - мед адис э хьейсва йагънакъчи Ханум, кегъатIас акьас хьин. Кьяйе ишаратар агвас дала, кантI ахъатуна ижи э.

* * *

Сифтана сифта негри агуна Шемила агъай а:
- Бавай, хуттурф гьати адас. Ги КIаре хIулигI гIучIуна учин жан тасмали жидикуф хьас э.

* * *

Марина хуттурфай а хIабаван жегьил вахтунан цIекIинин ишкиларис. Хуппай гиди агъай а:
- ХIабав, зас канди а вена хIададан медра цIекIинар хъакьуна, чун жегьил хъухьас.

* * *

МахIаммедин хизанарис са халин вахтарилас ухай а гада. МахIаммед вей а дукани, агъай а дуканчийс:
- ХIурметлу дуканчи, тин сара зас палзунукар, амма идемаринтар. Вас хабар ава зе хизанис гада ухуф?

* * *

Бава аттатай а свитер, Расула агъай а:
- Бавай, ваш медра хъакьас эва ли тунерикес свитер журналис хуттурф ай?
- Хъакьас э, - агъай а бава.
- Вавас вей адава зунна цIайе кIилилас хъакьас Геракл ликIи китабис хуттурф ай?

* * *

Учин хьиракес хъял агъдина шува кIил багвди айс кехъай а учи уч гъвадикес. Хьира агъай а гидис:
- Вун далу эва? Кехъай айчин дузди кехъуна канди: гатIил лакарихъ хъитIаф даа, гардани хъитIаф э гатIил. Шува агъай а:
- Жан зе хьир, ваш агвас акье сара фишти ийчин учи уч дузди кехъаф инсанди.

* * *

Ухуна пийанди, хула хъувей а са шуй, алархIай а ги куIчей гIарари. Хьира ги сугмиш акьай а. Гадай гидин агъай а:
- Бавай, фас э ваш дад сугмиш акьаф? КуIчей фиш хьучира лархIай. Чес географин дарсари магIалимди пунай: жил гьаммиша лурцаф э. Дадан къалат ада.

***

ДахIалахъди Йасуфа, хIайванис хьедра ина, дадас агъай а:

- Йа дад, хуттурф фи дахIан бабади айчин, хIайванин фун. Фас ийчин хIюй ава?

- Ваъ - агъай а дада.

- Фас пуна хьучин, гиди хьитта хъай вазра ухуни, завас гьаттикас дахьуна.

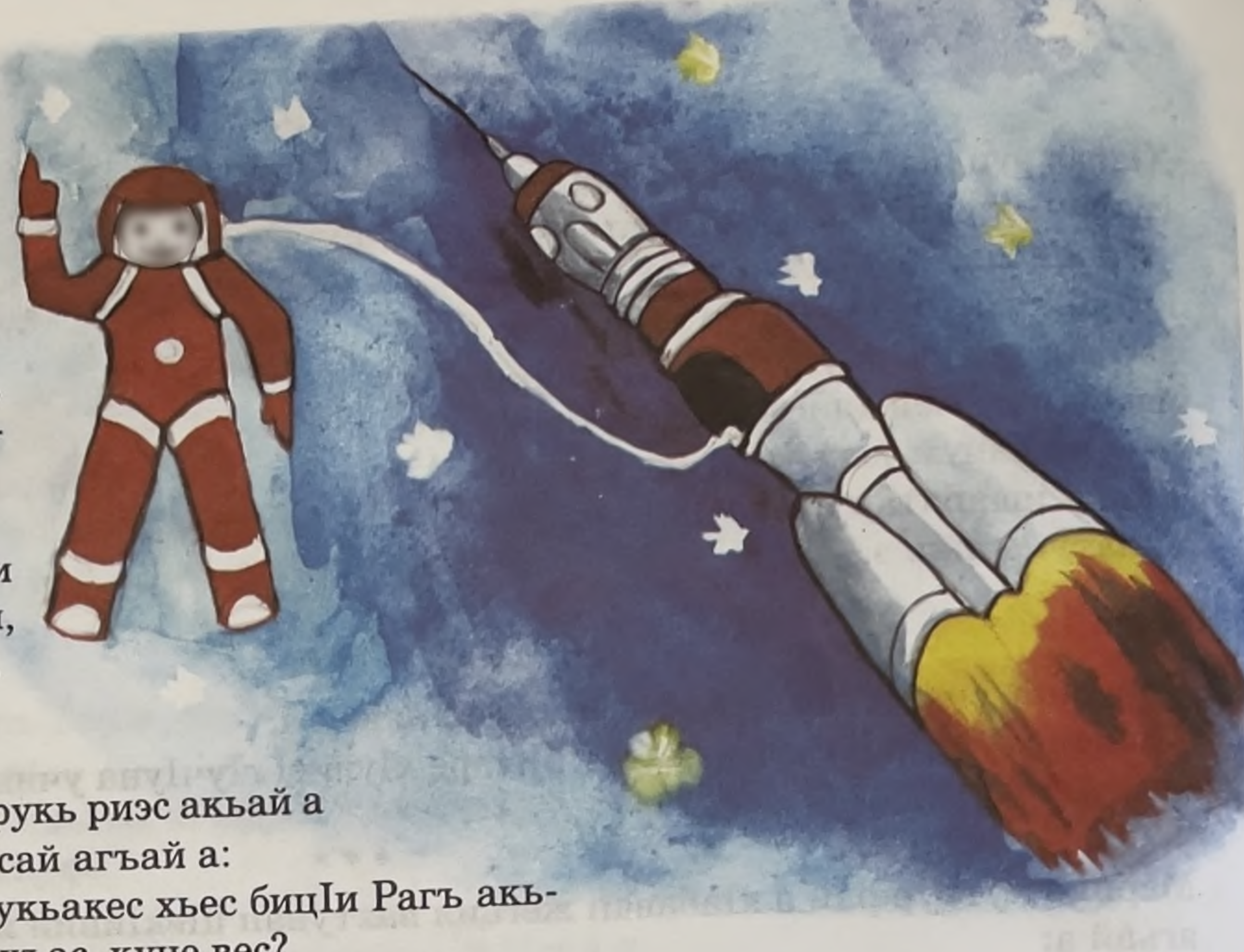

***

ХIадада жад кичикIуна рукь риэс акьай а ире вестахIан. БицIи Мусай агъай а:

- Йа хIадад, вавас рии рукьакес хьес бицIи Рагъ акьас вей адава, хье хула кехъас, куче вес?

***

Шемил хъайина а дуканиас. Мидивас фиштира вей ада хIисаб акьас амейде пул. Ахир, гиди бавас агъай а:

- Бавай, фас э ваш зе хиларик са халин тIубар дакьуф, завас пара пулар хIисаб акьас хьас?

***

Бава сагалан кьанди гIачикуна а хIуни маларин рамагигI. Шемила пуна а:

- Йа бав, зас йазукъ э хье хIуни. Гьел малархъанди йагIан йагъди са лакул гъузас хъучикас э хье хIуни, чес мактаби магIалимди акьаф акьуна, чин дарсуна кьана хьухIала.

***

МахIаммедий гIутIай а каламин салат. ГIаттархьай а мидис салатигIас чIар. Ахъатуна чIара, сугмиш акьай а миди учин хьир. Миварин бицIи гадай Камила агъай а:

- Йа дад вун дуз даа. Хьей багъа э каламилас. Ваш калам атуна, чIар ахъатуни.

***

Хъайина куIчейас Арсена агъай а:

- Бавай, заш пара ухIуйар ахъуни куIчей.

- Фас зе гада? - пуна а бава.

- Фас пуна хьучин Зураба кьацI хъатдихьай са пара ибхь гIутIуни.

***

- Бавай, зас девгIи хьуна канди ада. Хье Альбина вари адайрив мукьунтарингу суман фачучIай а. Ги душманарингура гьагишти фачучIучи, гивари хье Альбина кIеси, - агъа а Шемила.

***

Бавай, варий агъай а, хье жил лурцай а, ги дуз эва? - хабар гъушай а Камила.

- Дуз э, - агъай а бава.

- ИдехIала фас э даран кIурар ладархIаф, хулар адарчIваф?

* * *

- Дад, вавас вей ава са хьир медра хъакьас вас? - хабар гъушай а Султана.
- Нан акьас? - агъай а дада.
- Зун гьаммиша бавахъай гъархьас, вун сайи хьирахъай.

* * *

КетIуна ахуникес Сулеймана учин бицIи чучуйс агъай а:
- Зас гIуши эмкIикес ракета агуни. Зун алукьуна гидил завари агъушуни.
- Зунна фас файшуфтай вахъай? - пуна, гIашуна а бицIи чу Расул.

* * *

ДагIалахъди Шемилас агвай а лецIун хьиттал нур ицIай ваз.
- Фаси ваз лецIу дахаф? - хабар гъушай а миди учин бававас.
- Ваз йаркьви а, - агъай а бава.
- Фас э айчин афа дидиваф ги лецIву?
- Хьес гIакв акьас, - агъай а бава.

* * *

- Бавай, фишти хъучархьай а ваз вари мукьари хьиттари гIучIас? Зас ги агвай а: гIураъ, хIа лецуъ, бицIи лецIуъ, гена айванил але гажиниъ - агъай а ХIамида.

* * *

Дадахъай адина а Шемил заопаркди. Агвай а гидис маймун клеткий укьуна.
- Йа дад, - агъай а Шемила, - фас э маймун ачикуф клеткий? Чес магIалимди инсанар маймуникес хьуф э пунай.
- Дузди пуна а, - агъай а дада.
- Фи э гьел маймунис канди андава учикес инсанар хъакьас? - хабар гъушай а Шемила.

* * *

Сарийата бицIи чучуйс МагIаммедийс ахтилат акьай а, фишти ахуникес эмкI агуна айчин учис, чаб кьюдра суван хури ай хIабавангу, фишти чаб дурухIай айчин келарихъай.
- Ваъ, - агъай а МагIаммедий, - зун гIуши вахъай адай. Заш гIуши эмкIиас дадахъай балугъар фацай ай, вун хъудай чехъ. ЙагIа гIуши хьин кьюдра хъай гъархьас ахуникес эмкIи ай хIабавангу вес.

* * *

Камил гьишина а хIабававас фаттархьуна. ХIабава са хIиллалди фахъацуна а ги шиникв.
- ХIабав, - пуна а Камила, - зун ваккес фас гьишиф ийчин хIуй ава? Ваш кьяйи эл дивахIала, зас ибхь уцIас гучIай а.

* * *

Йа бав, зун армийй гьат сара, - пуна а Шемила.
- Факьас зе гада, вун бицIи аме, - пуна а бава.
- Зас пагунар але кунар ликIас канди а, - пуна а Шемила.

* * *

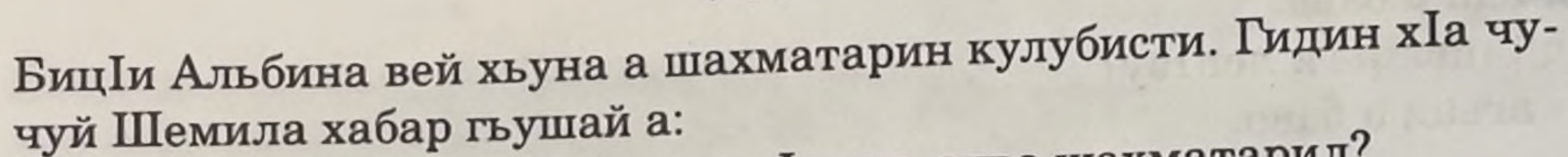

БицIи Альбина вей хьуна а шахматарин кулубисти. Гидин хIа чучуй Шемила хабар гъушай а:
- Альбина, ве гьалидахIан пара гIашкъ алва шахматарил?
- Алдий а бес гIашкъ, фас пучин шахматарин кулубин хIайати са иже меркв а. Заш варийлас пара гиса чIухчIухайар акьай а.

* * *

Бавас канхьуна а нахIакьин Амирас йархIас.
- Бавай, нагагьна ваш зас атучи, заш вун подъемный караник кехъуна завари агъдивай, каранихъ хъайеф зе дуст э.

* * *

ХIайатиъ кIурар туттай а тиреби. Анжелий хабар гъушай а:
- Бавай, тиребин гуж хилари ава дахьучи лакари, фиттилди э гиди кIурар туттаф?

* * *

Альбинин бицIи чу гIашай а. Альбиний агъай а гидис:
- Нагагьна вун пара гIашучин, ве улерин ранг алавеси, хуппай улер ве ругъетар хьаси.

* * *

Счётчик ахтармиш акьайде кантралёрдис Зубаира агъай а:
- Вун иже адай даа. Рагъу фидахIан нур ицIай а, амма мусра кьимат гъушай ада. Ваш са бицIи лампочкийгьас, гIуши дала дугайде, гьаммиша пул гъушай а.

* * *

МахIаммедийс гучIай а гIуши куIчей атвес. Гидис чичий Сарийата агъай а:
- Дада вас идеми агъай а, амма вун гучIрикI э. Китанин чаркунас, гьамиша мучIейсва гъархьа, сайра идеми агъай ада.

* * *

Кеккела сагъди дуйис гIакв хъихьай а, - агъай а Йануса.
- Фишти хъихьай а? - гIаламат хьуна хабар гъушай а Мухтара.
- Са рахIатис: кекк рухундеф багай-микес, кIилди дуйик гIакв кетIай а.

* * *

- Бавай, че магIалимдис хIуй ада Камандировка агъа шагъар, вун гьамиша вейде. Агвас акье сара ги шагъар зус, заш магIалимдис агвас акьас - пуна а Зулейхий.

* * *

Рашидавас гулуна а хулан гилегвар. Амма гиди учин бавас агъай а:
- Бавай, вун бадала э гьаги гилегвар гулуф завас, фас пучи ваш зас пунда гур гулас макья.

* * *

ГIашурийс агуна а кучраханди дивунде гатIилар. Гиди агъай а:
- Йа бавай, фас э гьами кучраханарис са фабрика лидихьаф, дахьучи гури гьучархь-уйсвал кар акьай а.

* * *

- Бавай, вас иркIвурал алмева ваш зас фишти атунайчин заш кьяйе гафарар пухIала?
- хабар гъушай а ХIамида.
- Ваъ - агъай а бава.
- Гьел вун дуз э, - агъай а гадай, - заш кьяйе гафарар пуф даай. Вун гьавурди архь-унива ваш зус гьавайа атуф?

* * *

- Бавай, вас кьяйи иттар акьунайва заш тарелка йагIатIугуна? - хабар гъушай а Аль-биний.
- Зас иттар акьундай, - агъай а бава.
- Дахьучи фас йи ваш зас атуф?

* * *

- ХIадад, вун пенсий ушугуна, зунна веси вахъай, дахьучи хIалак хьуна а зун бавас ку-маг акьай, - агъай а Раджаба.

* * *

- ХIабав, зас хье хIадад тулайс ухуф суман вей а, - агъай а ГIусмана.
- Фас э ваш лиштин фикарар акьаф? - хабар гъушай а хIабава.
- Фас пучи гиди, ниъ акьуф зас, элбеэл хIарвей а заш къанфитар хъаттикIиф сундукь-иас.

* * *

- ХIабав, зун хIа хьухIала Масквай вес э . Тисас заш вас са пара кIурар гьатас э, ваш пичура иже цIа икIас, крурар хIайиф дакьай.

* * *

- Баван пул гулуна а. Рашида агъай а:
- Ваш, бавай, пара дардар макьа. Зун хIа хьухIала ижи руцас э, зас фахъукьас э ги пул.

* * *

Уч гъархьа вахтуна Заремий агъай а учин бавас:
- Бавай, ваш ракк цIуппи алчакь, кIаре мучI ачдавехилди хье хула. Дахьучи хьес фира агваста.

* * *

- Бавай, зун мактаби гьатасти ваш зас хьир акье, гиди зун мактабира хабра ракъюл акьахилди, захъай гадайар удукъас, - агъай а Баганда.

* * *

- Бавай, зас снегурочка хьирди акьас канди а, амма гучIай а ги гIулана уцIас, - агъай а Расула.

* * *

ГIабдулманафа йагIатIай а гъарагъал. Учис чIалар дакьас гиди мишти агъай а учин бавас:
- Бавай, заш ахъуруф ий гъарагъал хуттурфас фишти ийчугас пагIала гиса хъухъе Рагъ икIундеф.

* * *

- Бавай, бицIи жакьварира чиппин чарквварис хIарар акьуна а, ваш зас фас ий дакьуф, засра завулас вес кандиа, - агъай а Мирзай.

* * *

- Зас хье дад вари нахчирарилас гужлу суман а, сатти кекк кидай - агъай а Кьасума.
- Фас? - хабар гъушай а бава.
- Фас пучин дада чIалар акьай амий, кекк элбеэл гьишай а, дадавас хъихьина ги фахъацас вей ада.

* * *

Багайми гъайшина Мусай хабар гъушай а бававас:
- Бавай, вас гIуши гъархьухIала, зас агунде эмкI агунива?
- Ваъ, - агъай а бава.
- Гьалишти веф э вас, фас пучи сифта захъай гъархьуна, хуппай чIичIингу вехIала. Зас эмкIикес са баттар мультикар агунай. Захъай гъархьуна амий айчин васра агвасий гивар.

* * *

Багайми ГІалийс хъюси гІуччас канди ада. Бава ги мажбур акьай а. Хуппай кІиркІа бавас агъай а:

- Бавай, фас э ваш зал хІунинф суман хъюси дакьуф, гІуммурди дучайде? Засра рахІат ий, вашра гъар йагъа чІалар акьастай.

* * *

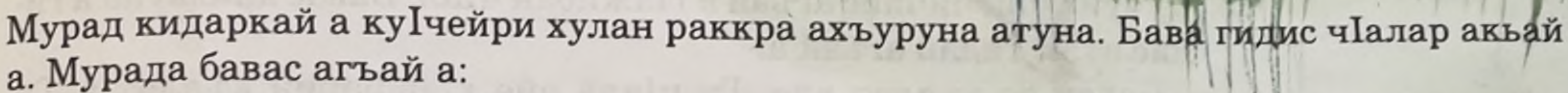

Мурад кидаркай а куІчейри хулан раккра ахъуруна атуна. Бава гидис чІалар акьай а. Мурада бавас агъай а:

- Бавай, заш кьасусти атуф э ракк ахъуруна, фас пучи къачагъи адина хула хъаттикІес хье Шемилан дневник. Гиди мед дарсарис двойкайар гъушуна а. Дадас агучин гидин къиматар, хъял агъдина мед Шемилас атас э.

* * *

Шемила учин бицІи чучуйс Камилас агъай а:

- Хье къумши руша Заремий залди мед къуттер ахъайтай а.

- Заш гидис акьаф акьай, - пуна, аттархьай а Камил хІайатисти, гунтІ акьай а къуттер Заремилди ахъатас.

- Макьа, - агъай а гидис Шемила, - къуттер гъел вари хье хІайати а. Нагагъ ваш ги рушалди ахъатучи, багагъ гиди хаб хьелди ахъахъатас э.

* * *

- Бавай, най даран кутІуларис, гъавурди ихьуна, хІар акьуф, чиппис пІяжарикес маргъар акьуна хІавари ахъас? - хабар гъушай а ГІалибеге.

* * *

БицІи Марина гІашай а. Аслана хуттурфуна гидис агъай а:

- Бавай, вас агвай ава, Маринин улерис жагвар негъвар алавей а, амма гидин улер кІаретар ийчира, фас э гъан?

* * *

БицІи чичийс гидин чучуй агъай а:

- Ваш, Раисат, зал гъаммиша хьеб лахъуна канди. Фас пучи зе йерхьи ис хьуна а, ве хьибуд дала даа.

Даккан хьуна, Раисата бавас агъай а:

- Бавай, чучуйс суман, засра йерхьи ис гъушас вей адава вавас дуканис?

* * *

Альбина адина а бава хъай игрушкайрин дукани. Ги хуттурфай а вари задарис. Хуппай хабар гъушай а:

- Бавай, ваш зунна дуканис гъушуф эва?

- Э - агъай а бава.

- Гъами дуканис эва?

- Э, зе руш!

- Факьас ваш зун гъушуф ий. Гъахъуше хаб ве пулла, зун гъамиса ахъихь. Зас гъами баттар игрушкайар айе дукани йашамиш вес канди а.

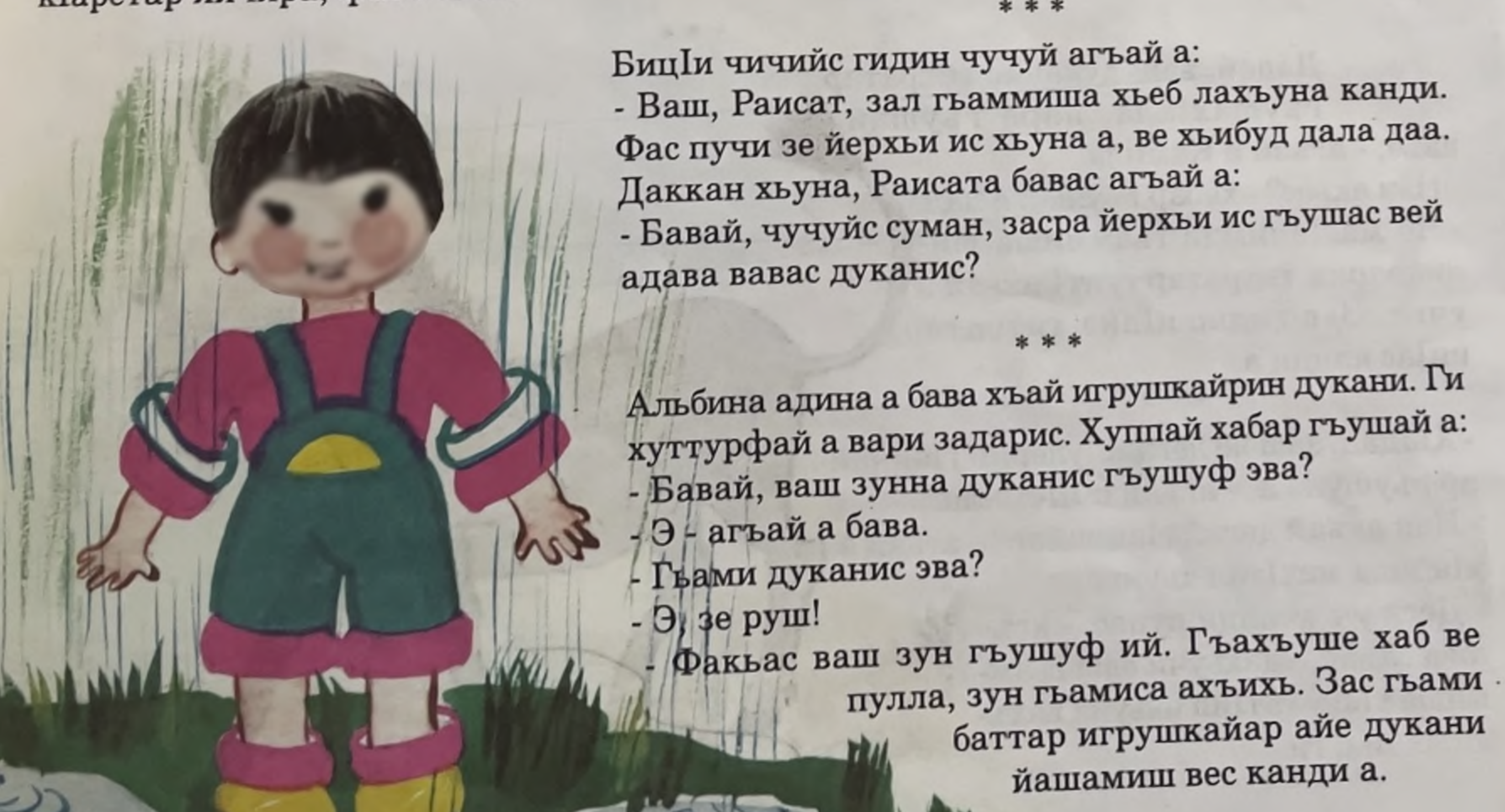

* * *

Дада жад кичикIуна а жадханай. Ачадина гич бицIи ГIусмана агъай а:

- Дадай, вас савкьат акье гъали баба гъад зун Уху Ягъа.

- Фи акьас? Вавас ми гъадивас веф эва? - хабар гъушай а дада.

- Зун хIа хьухIала, гъали гъадра фай зун хье ватан ухIас вес э - агъай а гадай.

* * *

Чучуй учин чичийс агъай а гIажибан чIал. Бавас канхьуна а гидис ата. Гадай агъай а:

- Бавай зе къалат ада. Ги чIала айе хIарфарин къалат э. Ги хIарфар вари кехъатуна канди китабикес.

* * *

- Бавай, зун вас ухуф эва? - хабар гъушай а Камила.

- Заш вун каламигIас гIаттивуф э, -агъай а бава.

- Нагагъна гъарагъалдис аттивунайчи зун, гена ижи ий, - агъай а гадай, - гъелдис хIарара кегъдина завулас вес ий зун луф суман.

* * *

Бава хIайати кIурарис хьед ицIай а. ГIалий хабар гъушай а:

- Бавай, фас э ваш засра хьед дайицаф, засра канди а дахиди хIа вес.

* * *

Бава учин кIиркIас Русланас агъай а:

- Ваш, зе кIиркI, гъар йагъа хье къумшийрис "ижи гъузурива" агъас иркIуралас гъамата.

- Ваъ, бавай, гъатай ада, варийласра пара мароженное маса ицIа хIачIийс. Гидис заш йагъа ицIу галай "ижи гъузурива" агъай а.

* * *

Дадай, ваш дуканис титратар гъушахIала, пара гъушай акье, - агъай а Камила.

- Нан акьас? - хабар гъушай а дада.

- Че магIалимди гъаммиша шиникварин титратар гунтI акьай а учис. Зас гидис цIайе титратар ицIас канди а.

* * *

- ХIадад, заш ве дегийс улерин гIайнайар гъушуна а, - агъай а Шемила.

- Нан акьай дегий гIайнайар? - агъай а хIадада махIтал хьуна.

- Деги уч училди руцас, - агъай а гадай, - дахьучи ваш гъаммиша хIаву гатIил ихьуна вахъай ахай а ги.

* * *

- Зас зун хье хIадад суман хьуна айчин ижи ий, - агъай а ГIайишата бавас.
- Фас зе руш? Ги кьюссе хьуна а. Ве гIуммур удигъ гъуме.
- Фас пучи гидин йагIа ахиран силев аттархьуна а. Ги сара силеварин духтирангу вес алчархьас ада.

* * *

Наидий агъай а учин бавас.
- Бавай, хуттурф: хье хIайати айе кIурарин пIяжар хъучархьуна а.
- Вас нандис хIуй а? - хабар гъушай а бава.
- Фас пучи вари пIяжар жили кехъай а.

* * *

Камилакес хъял агъдина, хIабава агъай а:
- Заш са рушра вас хьирди вес атаста.
- Йа хIабав, вари рушар вас учис хIирди акьас канди ава, - хабар гъушай а, дардра хьуна, Камила.

* * *

- Кеккерин жилар унхьуна багайми кетIай а ахуникес Ахмедхан. Гиди агъай а:
- Бавай, на э кеккерис магIнийар агъас хIар акьуф? Гиварис гъел кьабаларин санигIатар гъушуна канди, хьунайчи са сурна дахIанна.

* * *

- Закес зе чичийс сагIат хьуна а, - агъай а Зийавутина.
- Фишти? - тамашис хьуна хабар гъушай а гидивас ХIабиба.
- Зун мактабиас хула хъайи суман, зе чи элбеэл мактаби вей а, гьелдис са нубатира дарсари кьана хьуна ада ги.

* * *

Хъумши идеми кIина, некьви икIас ахай хьуна а. БицIи ГIусмана агъай а:
- Бавай, гидин хилар некьви идикIучи вей адава, зас гур дуйил атуна канди а.
- Айчин нан акьай гур? - пуна а бава.
- Вари кьумшийри гидин хилар къизилинтар ий агъай а. Къизилар некьви фас икIаф э? Къачагъари фиштира гивар атхъудивас э.

* * *

- Бавай, хьейсва ГIуши гIуш акьагуна, Рагъу нанди гIуш ахьай а? - хабар гъушай а Мурада.
- Учин хула! - агъай а бава, фагъумра дакьуна.

* * *

- Бавай, акье сара зас ибхьин хилар, зас кьюрдана гIайнайрик луIкуIнар ликIес канди а - агъай а Камала.

* * *

- Зе бава хIуракес сифта суй акьуни, хутпай хьед гIатIуна тIишина, лурцу жил акьуна а, - агъай а Камила.

* * *

- Бавай, угъал угъа вахтуна фас э хье тIагарарин гIайнайрин негъвар алавеф, - хабар гъушай а Мислимата.

* * *

- Йа дад, вакесра бав хьунайчин ижи ий, - агъай а Рабадана.
- Фас? - пуна а дада.
- Вашра, бава суман, пIапIрусар дидивас.

* * *

- Йа дад, фишти э тIутIарис заварилас вес хIархьуф канструктор хъудай, - хабар гъушай а Абакара.

* * *

Йа дад, вун пенсий ушугуна ваш чуIнгуIра вахъай маха. Засра канди а чIунгуIр атас хIар акьас, - агъай а Арбена.

* * *

- Йа дад, фас э прийомникдис гъургъас хIуй, амма инде суалис жуваб ицIас духIаф, - агъай а бицIи ХIажий. Ваш зас, алчархьучин, жувабар ицIаф гъуше. Дахьучин хула дарсар акьагуна захъ пара суалар вей а.

* * *

- Бавай, бавай! - пуна гьарай акьуна а МахIаммед - хIажий, - накь гIуши кьюрд ибхьин лакарилди кIурандил агъучIуна а.
Вас нандис хIархьуни? - хабар гъушай а бава.
- Хуттурф, сагъди кIурандик ибхьер кий а.

* * *

- ФидахIан ижи э зе будуйс, гидихъ чучар хъуда гидис атайде, - агъай а Альбиний.

* * *

Кьюрдин гIаквна. ТIагаранин гIайнайрил агуна айазин накьишар, Шемила агъай а:
- Бавай, зас хIуф, кьюрд гIуши хье тIагарихъ гъархьу гьава э. Хутурф, фиштин эмкIерин ишкилар ликIина айчин гиди гIайнарил.

* * *

Хьин гьаммиша папингу вей а папугайдис хуттурфас. Амма йагIа хьин мамингу вес э - мамугайдис хуттурфас, - агъай а Зулехий.

* * *

БицIи Камила агъай а учин бавас:
- Зун гъархьугуна, ваш ижи алчахъ зал йургъан, варийласра улер цIуппе акье.
- Фас, - агъай а бава, - хье хула гьагиштира пара кучи а.
- Фас пучи зе улерис эмкIикес кьяйе задар дагвас, - агъай а гадай.

* * *

- Зас кандий са буду, гIутIасна ухас хIуйде, - агъай а Аслимата.
- Фи акьас - хабар гъушай а Амината.
- Гира хIа вес за хъай.

* * *

- Зас йагIа дарсари кьюд лихьуни магIалимди, - агъай а гIашуна Загърай.
- Фас, зе руш, вас ижи хIисабар акьас хIуй ахин.
- МагIалимди зас къанфитар хIисаб акье пуни. Амма заш къанфитар вари багайми гIутIуна, зав садра фандай хIисаб акьас.

* * *

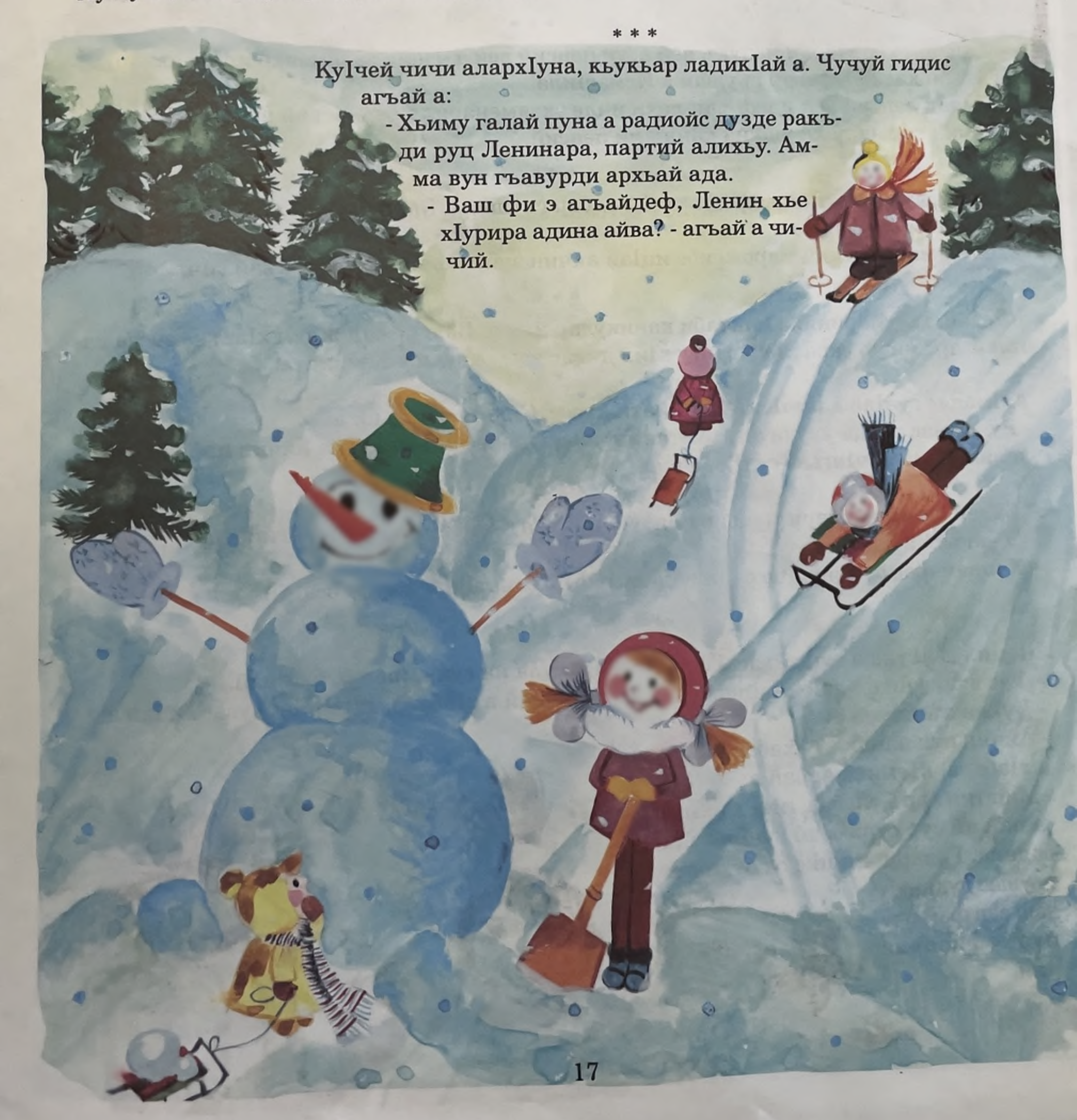

КуIчей чичи алархIуна, кьукьар ладикIай а. Чучуй гидис агъай а:
- Хьиму галай пуна а радиойс дузде ракъди руц Ленинара, партий алихьу. Амма вун гъавурди архьай ада.
- Ваш фи э агъайдеф, Ленин хье хIурира адина айва? - агъай а чичий.

* * *

Камила, агуна накьишар кьюрдана тIагарарин гIайнайрил агъай а:

- Бавай, тамаши акье мич, факьуна айчуг жинарари. Ваш жинарар вефта агъай ий. Гьел хуттурф, гурихъ художникара хъай а.

* * *

Бава хулан налук ицIагуна, Ризвана хабар гъушай а:

- Бавай, ваш хьин Аллагьди халкь акьуф э агъайдийва?

- Э бес, зе кIиркI - агъай а бава.

- ИдехIала фас э хьин йашамиш хьубан пул хьеш сара адас ицIаф?

* * *

Дад, зас хве хIадад йазукъ вей а, ги пенсий вей а. Найи экзаменар ицIас алчархьас э гьан касиб? - хабар гъушай а ИсмагIила.

- ХIадад пенсий вей идеф лап дахи инде экзаменарилди э, - агъай а дада.

- Айчин ги лап дахи ушуна канди ий пенсий.

* * *

- Бавай, вун отпуский веф дуз эва? - хабар гъушай а Байрама.

- Э - агъай а бава.

- Нагагьна отпуский мароженое ицIай айчин зунна фай йух вахъ хъай гич.

* * *

- Бавай, хье Маринийс мактаби каникулар ина а. Ваш че садикдин хIаттис засра каникулар тин уп сара хIабавангу кIил дивас вес, - агъай а Хазината.

* * *

АхIмадас гучIай а мучIехъас хIайати атвес. Сакината агъай а:

- Вун бавас дузди ухуна ада. Китанин чарквунакес идеми хьуна айчин ижи ий, вакес дала. Гидис мучIигьас гучI вей ада.

* * *

- Бавай, немцари вари мукьар алатуф дуз эва? - хабар гъушай а Асийата.

- Э - агъай а бава.

- Хуппай фас э гивари че садик адарчIуф? КегъатIуна а зун гиса.

* * *

Шемил гьатуна а гуни ахас. Ги хъайина а хула йа гуни, йа пул фандай.

- Фас вун гуни фадай хъайиф э? - хабар гъушай а хIабава. Шемила жуваб ицIай а:

- Дукан хъикIуна ай.

- Айчин пул нанди а? - хабар гъушай а хIабава. Шемила агъай а:

- Миштин кар э, хIабав, гиса жакIвар укъай ай сур сурихъай гунин хъис бадала. Гивари чиппис са буханка гъушас дуканис, заш зав фай айе пул гиварис ини.

Аминат АБДУЛМАНАПОВА

СОЛНЕЧНОЕ НЕБО

Художник Альбина Абдулаева
Художественный редактор И. Хумаев.
Перевел на агульский язык Фатхула Джамалов
Редактор Арсен Набиев.

Компьютерная обработка: Э. Дадаева, Н. Маназарова,
Подписано в печать 15,04.99 г. Формат 620х940/4. Бумага офсет.
Печать офсетная. Усл. п.л. 1,25. Тираж 500 шт. Заказ № 720
Цена договорная